

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA — POLITICA

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

Director: C. G. DISSESCU

Prim-Redactor: SILIU RĂDULESCU

Consilier la Curtea de Apel din București

COSTUL ABONAMENTULUI
A SE VEDEA PE COPERTĂ

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRITON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

Andrei Rădulescu. — Aldo Albertoni.

G. Ghișescu. — Stabilirea impozitului prevăzut de legea drumurilor.

Jurisprudența Română. — *Inalta Curte de Casație și Justiție s. III.* — Contencios administrativ. — Condamnarea autorității. — Neexecutare. — Daune cominatorii.

(Ministerul de Interne cu Andrei Iosif).

Tribunalul Ilfov, s. I com. — Mandat. — Mandatar. — Privilegiu. — Drept de retenție. — Creanță certă și tichidă. — Constațiune.

(Firma Rudolf Karstadt A. C. din Hamburg cu Mircea Rosental).

ALDO ALBERTONI

Un nume necunoscut la noi și care desigur ar fi ajuns în curând să fie foarte cunoscut.

Una din ramurile interesante pentru Știința Dreptului în genere și în special pentru noi este Dreptul roman, în forma lui orientală, Dreptul bizantin, care e așa de puțin cunoscut, ca atâtea alte aspecte ale vieții din Răsăritul Europei.

În acest câmp de studii a început să lucreze cu mult avânt un tânăr italian, Aldo Albertoni. Fiu de distinși intelectuali s'a pregătit la Universitatea din Bologna, unde la vârsta de 21 ani a prezentat o teză de o remarcabilă valoare. A continuat cercetările în domeniul Istoriei Dreptului clasic și bizantin iar în 1924—1925 — n'avea decât 23 ani — a început cariera universitară fiind însărcinat să predea Istoria dreptului italian la Universitatea din Urbino.

În legătură cu studiile sale a început să se ocupe cu isvoarele dreptului greco-roman și în special cu papiusurile și cu chestiuni de epigrafie. Față de pregătirea ce dovedea, Facultatea de Drept a Universității din Bologna l'a însărcinat să înceapă în 1925—1926 un curs oficial de „Papirologie și epigrafie juridică“. Aceasta la 24 ani!

A trecut apoi la Universitatea din Ferrara, tot ca însărcinat de cursuri, pentru Istoria Dreptului iar în 1927 a devenit acolo profesor titular, în baza unui concurs strălucit.

El voia să se devoteze studierii Dreptului bizantin, pe care-l concepea că a fost într'o continuă devenire istorică, din cele mai vechi timpuri și până

azi și că a suferit diverse transformări lente, datorite și fuziunii cu normele de drept locale.

Planul operei sale l'a concretizat într'o programă intitulată „*Pér una esposizione del diritto bizantino con riguardo all'Italia*“, un volum de peste 200 pag. din care se vede și însemnătatea problemelor și bogăția de cunoștințe a autorului. După aprecierea cunoscătorilor opera completă una din cele mai simțite lacune din literatura istorico-juridică și reprezintă un progres față de *Histoire du droit byzantin de Mortreuil* și chiar față de celebra: *Geschichte des griechisch-römischen Rechts* a lui Zachariae von Lingenthal.

Această programă s'a epuizat repede și autorul — după indemnul multor învățați și în special al D-lui Iorğa — pregătea o traducere franceză.

În 1928 în Congresul științelor istorice dela Oslo a ținut o valoroasă comunicare intitulată: *Diritto bizantino, diritti balcanici, diritto italiano*, publicată în revista *Studi Rumeni*.

Activitatea lui a fost apreciată de toți specialiștii străini și italieni; recenziile lucrărilor o dovedesc cu prisosință. Grecii, care socotesc dreptul bizantin ca drept național, l'au prețuit în deosebi și i-au adus laude și onoruri.

Din lucrările lui reese că nu înțelegea să se mărginească la textele bizantine ci să cerceteze toate drepturile popoarelor din orientul Europei, să le reconstitue, să vadă legăturile și influențele, să scrie o *Istorie a întregului Drept din Europa Orientală*.

Pentru a-și putea realiza opera așa de vastă a început să studieze limba română și limbile slave—pe cea grecească o cunoștea — și a isbutit să folosească isvoarele de care avea nevoie, să citească lucrări, ale căror recenzii le-a publicat în revistele italiene.

Albertoni avea un deosebit interes pentru noi și limba noastră. În Iunie 1929 îmi scria: „io comprendo bene il Rumeno e leggo regolarmente libri rumeni soprattutto storici e giuridici, ma non conosco abbastanza la Sua lingua per poter la scrivere correttamente“.

Nu este îndoială că în curând avea să înceapă a scri și vorbi cași prietenul său D-l Tagliavini, pro-

fesor la Bolonia, care a ținut anul trecut la Academia Română o comunicare în românește în admirația ascultătorilor.

El alcătuiuse, în timpul din urmă, în franțuzește un *Manual al isvoarelor dreptului bizantin* și socotea că nu este instituție mai potrivită să-l publice decât Academia Română, căreia i se adresase și care încuviințase să-i dea tot sprijinul posibil spre a fi publicat în colecția: *Studii și cercetări*. Ne socotea meniți să dezvoltăm aci o însemnată cultură latină și să fim demni reprezentanți ai Romei în Orient. Dorea să aibă cu noi relațiuni științifice cât mai strânse și să contribuie și el pentru a ne îndeplini rolul ce ne atribuia.

Trupul lui plâpând n'a putut rezista, însă, uriașelor planuri, ce-i făureau mintea și muncii enorme ce desfășura. Când nici nu bănuiam, când așteptam răspunsul la o scrisoare ce-i adresasem, am primit vestea că moartea l'a răpit la 10 Septembrie 1929. *Nu împlinise nici 28 ani.*

Universitatea și admiratorii l'au acoperit cu elogii și cu adânci regrete.

A fost socotit „*unul dintre cei mai precoci învățați*”; a fost caracterizat: „*una fulgida speranța del-la scienza italiana*”.

Pentru noi a fost nu numai un învățat, care avea să lumineze atâtea chestiuni interesante pentru lumea, în care am trăit și ne-am dezvoltat ci un suflet dornic de a ne cunoaște, un bun prieten. El începuse să înțeleagă trecutul nostru, însemnătatea lui, interesul ce prezentam pentru specialitatea sa, partea noastră în urmele lăsate de spiritul roman în Orient; el înțelegea cât de slab suntem cunoscuți în Apus și voia să-și arate prietenia nu numai cu promisiuni frumoase la zile mari—uitate a doua zi—ci muncind din greu pentru a ne înfățișa, așa cum am fost și cum suntem, Apusului și mai ales lumii italiene, cu care dorea să ne vadă tot mai apropiați. Câteva rânduri în românește se cuveneau deci memoriei acestui tânăr savant iar scurta lui viață să fie exemplu.

Andrei Rădulescu

Consilier la Inalta Curte de Casație.

Art. 58, j. din legea drumurilor din 1929, art. 109, 111 din Constituție, și „Instrucțiuni Ministeriale”

În toate timpurile a existat tendința ca „autoritățile” să abuzeze de dreptul de a impune la dări pe supușii lor; mai întâi Regii și seniorii, apoi Statul și autoritățile mai mici. Multe sbuciumări sociale nu au fost decât efectul acestor abuzuri.

De aci necesitatea de a se acorda dreptul de înființare de impozite Statului, dar numai prin legi speciale, iar județelor și comunelor numai în puterea unei legi care să le permită aceasta și numai „în limitele acelei legi”.

Mai supunând aceste autorizări la anumite formalități, s'a crezut că s'au luat garanții suficiente pentruca abuzurile din trecut să nu mai fie cu putință.

Intr'adevăr, art. 109 și 111 din Constituțiunea din 1923, reproducând o veche dispoziție ce era înscrisă și în Constituțiile noastre anterioare, cași în mai toate Constituțiile din lume, hotărâsc: „Nici un impozit nu poate fi stabilit și perceput decât în baza unei legi” (art. 109) și: „orice sarcină sau impozit județean sau comunal nu se poate așeza decât cu învoirea Consiliilor județene sau comunale în *limitele stabilite de lege*” (art. 111).

Legea Drumurilor din 1929, prin art. ei 58, j. dă ea ascultare acestor dispozițiuni constituționale, ori nu? Cu alte cuvinte, când acest articol autoriză județele a impune cote adiționale la venituri (în locul prestației) a înțeles a lăsa alegerea veniturilor de impus și fixarea quantumului cotelor, la discreția Consiliilor județene, sau a impus o limită oarecare și la unele și la altele?

Din faptul că acest articol trimite la legea pentru Contribuțiunile Directe ar părea că felul veniturilor cărora să se poată aplica cotele și maximul acestor cote, să fie acele fixate de art. 72 din acea lege; dar „Instrucțiunile ministeriale” trimise prefecturilor „pentru întocmirea bugetului drumurilor” declară categoric: „spre deosebire de cotele adiționale prevăzute de art. 72 din legea Contrib. Directe, „cotele adiționale pentru drumuri prevăzute la art. „58, j. se pot aplica asupra tuturor categoriilor „de venituri elementare”.... „aceasta însemnează că „se vor putea așeza cote adiționale pentru drumuri „și asupra veniturilor valorilor mobiliare și asupra „salariilor”. Și mai departe: „Cotelor adiționale nu „li s'a putut impune o limită maximă sau minimă, „din considerațiuni ușor de înțeles.

Adică, pe scurt: Județele sunt îndreptățite a pune, în schimbul prestației, orice cote și pe orice venituri.

Este clar că o atare aplicare a art. 58, j. din legea Drumurilor ar fi în contradicție cu art. 111 din Constituțiune; și că, din următoarea dilemă nu se poate eși: ori art. 58, j. din legea drumurilor este limitat în aplicarea lui la veniturile specificate în art. 72 din legea Contrib. Directe și la cotele maxime acolo arătate, — și atunci, pe alte venituri și peste maximul acelor cote, Cons. Județean nu poate impune cote adiționale pentru prestație, — ori art. 58, j. este neconstituțional.

Chestiunea este foarte importantă, pentrucă toate județele, luând în brațe „instrucțiunile”, au trecut și peste nomenclatura veniturilor și peste maximul cotelor.

Rezultatul este că unii contribuabili vor plăti atari cote pe salarii și pe venituri mobiliare, pe cari, până acum, nu s'au putut pune cote adiționale; iar valoarea cotelor puse de Cons. Jud. ridică vechea prestație (prefăcută? în bani) la de 20 până la de 700 (șapte sute) de ori cât plăteau până acum!!

A plăti pe an 700.000 (șapte sute mii) lei în loc de 1000 lei cât era, în medie prestația, ar merita un moment de reflexiune.

G. Ghițescu

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. III a

Audiența dela 17 Mai 1929

Președinția D-lui O. Băleanu, consilier

Ministerul de Interne cu Andrae Iosif.

CONTENCIOS ADMINISTRATIV. — DECIZIUNE DE CONDEMNARE. — EXECUTAREA EI. — TERMENUL DE 15 ZILE. — EXECUTARE EFECTIVĂ ȘI DESĂVÂRȘITĂ. — ART. 7 DIN LEGEA ASUPRA CONTENCIOSULUI ADMINISTRATIV.

CONTENCIOS ADMINISTRATIV. — CONDEMNAREA AUTORITĂȚII ADMINISTRATIVE. — NEEEXECUTAREA DECIZIUNII. — CONDEMNAREA LA 'DAUNE' — CARACTERUL ACESTOR DAUNE. — DACĂ INSTANȚA DE FOND TREBUE SĂ MOTIVEZE ASUPRA CUANTUMULUI LOR. — ART. 7 DIN LEGEA CONTENCIOSULUI ADMINISTRATIV.

1. Potrivit art. 7 din legea asupra contenciosului administrativ, din moment ce termenul de 15 zile de la comunicarea deciziei de condamnare a expirat fără ca deciziunea să fie executată, funcționarul este în drept să ceară daune minimum de 500 lei pentru fiecare zi de întârziere, iar autoritatea nu se poate sustrage de la această sancțiune, dovedind numai că a procedat la măsuri preliminare de executare, ci trebuie să dovedească că a executat în mod desăvârșit înăuntrul termenului de mai sus dispozițiunile deciziei atacate.

2. Daunele prevăzute și acordate de legiuitor prin art. 7 din legea contenciosului administrativ, având caracterul de amendă, pentru a constrânge autoritatea la executare, iar nu caracterul de daune civile, instanțele de fond nu sunt datoare să motiveze asupra cuantumului acordat.

No 728. — Respins recursul făcut de către Ministerul de Interne în contra deciziei Curții de Apel pin Timișoara S. I. a cu No C. I 851/2/927 în proces cu Andrae Iosif.

Curtea deliberând,

Având în vedere că, din decizia atacată cu recurs se constată că, prin sentința rămasă definitivă a Curții de apel Timișoara S. I, cu No. C. I. 851 din 1927, recurentul Ministerul de interne a fost obligat să rezolve cererea intimatului relativă la plata retribuțiilor sale de primar pe timp de 8 ani.

Că, această sentință fiind comunicată ministerului, și administrațiunea nedându-i nici un curs, intimatul a cerut și obținut obligarea administrațiunei la plata a câte 800 lei pe zi cu titlu de daune, pe considerațiunea că ministerul nu a satisfăcut obligațiunea ce i s'a impus prin sentință, în termen de 15 zile, prevăzut de art. 7 din legea contenciosului.

Considerând în adevăr, că, din cuprinsul art. 7 din această lege, rezultă că, din moment ce termenul de 15 zile dela comunicarea deciziei de condamnare a expirat fără ca deciziunea să fie executată, funcționarul este în drept să ceară și să obțină daune minimum de 500 lei, pentru fiecare zi de întârziere, iar autoritatea nu se poate sustrage dela această sancțiune, decât dovedind că a executat deciziunile de condamnare înăuntrul termenului de mai sus;

Considerând că, termenul de 15 zile a fost fixat de legiuitor tocmai în vederea îndeplinirii forma-

lităților necesare și a accelerării lor, spre a nu se temporiza sub diferite motive executarea deciziei și a se face iluzoriu dreptul funcționarului față de autoritate.

Că, prin urmare, nu este suficient ca înăuntrul acestui termen să se procedă la măsuri preliminare de executare, ci trebuie să se execute desăvârșit dispozițiunile deciziei comunicate.

Că, așa fiind, și întrucât Curtea de apel constată că ministerul n'a executat deciziunea comunicată în regulă în termenul de 15 zile, cu drept cuvânt a obligat administrațiunea la plata daunelor de 800 lei pentru fiecare zi de întârziere, așa că aceste două motive de casare sunt neîntemeiate.

Considerând că, în ce privește motivul II de recurs, prin care ministerul se plânge că instanța de fond, nu putea fixa quantumul daunelor în sumă de 800 lei pe zi, fără ca intimatul să justifice prejudiciul suferit și fără ca Curtea de apel să motiveze asupra quantumului acordat, de asemenea este neîntemeiat, de oarece daunele prevăzute și acordate de legiuitor prin art. 7 citat, au caracterul de amendă pentru a constrânge autoritatea la executare și nu au caracterul de daune civile, cum susține recurentul, în care caz instanța de fond în adevăr este datoare să motiveze asupra lor.

Că, așa fiind, recursul urmează a fi respins; Pentru aceste motive, respinge.

TRIBUNALAL ILFOV S. I. COMERCIALĂ

Audiența dela 17 Octombrie 1929

Președinția D-lui Ion Costin, judecător de ședință

Firma Rudolf Karstadt din Hamburg cu Mircea Rosental

MANDAT — MANDATAR. — CHELTUELI FACUTE ÎN INTERESUL MANDATELUI. — PRIVILEGIU SPECIAL ȘI DREPTUL DE RETENȚIUNE ASUPRA MĂRFURILOR. — ART. 387 ȘI 388 C. COM.

RETENȚIUNE. — EXERCITAREA ACESTUI DREPT. — DEBITORUL LUCRULUI CARE TREBUE SĂ FIE RESTITUIT. — EXISTENȚA UNEI CREANȚE CENTE ÎN CONTRA CREDITORULUI LUCRULUI.

RETENȚIUNE. — RECIPROCATATEA OBLIGAȚIUNII. — SUB CE CONDIȚII POATE FI EXECUTAT DREPTUL DE RETENȚIE DE CĂTRE DEBITORUL LUCRULUI.

MANDAT. — MANDATAR. — CHELTUELI FĂCUTE ÎN EXECUTAREA MANDATULUI. — REȚINEREA MĂRFURILOR DE CĂTRE MANDATAR. OPOZIȚIA MANDATELUI. — ART. 387 ȘI 388 C. COM.

1. Mandatarul poate exercita dreptul de retențiune și privilegiul special, pe care îl are în virtutea art. 387 și 388 c. com, pentru tot ce i se datorește din executarea mandatului, adică pentru plățile făcute de dânsul în folosul mandatului cât și pentru provizionul său; nu însă și pentru orice daune ce ar deriva din executarea mandatului, cari ar presupune creanțe litigioase, a căror certitudine depinde de tranșarea favorabilă a unui litigiu, de oarece mandatarul nu poate uza de facultatea conferită de art. 387 și 388 c. com. fără ca să-și bazeze dreptul său pe o creanță certă și exigibilă.

2. Dreptul de retenție este dreptul pe care îl are debitorul, a cărui pretențiune constă în predareă sau restituțiunea unui lucru, să reție acel lucru până când creditorul lucrului își va îndeplini și el prestațiunea ce o are

către dănsul, astfel că acest drept apare ca o garanție pur pasivă pe care debitorul nu o poate exercita de cât pe calea unei excepțiuni pe care o poate opune reclamantului, de câte ori cu ocazia lucrului s'a născut în persoana sa o creanță în contra creditorului lucrului.

3. Din moment ce dreptul de retenție nu poate fi conceput fără reciprocitate de obligațiuni, este de la sine înțeles că debitorul care vrea să uzeze de această excepție de garanție, trebuie să dovedească creanța sa în contra creditorului lucrului, adică să se bazeze pe un drept cert.

4. Cu toate că dreptul de retenție nu este creat de art. 387 și 388 c. com., totuși întrucât aceste texte îl consacră și supun privilegiul și vânzarea sumară, faptului deținerii mărfurilor de către mandatar, rezultă că atunci când pe calea opoziției, în conformitate cu art. 388 c. com. se angajează un adevărat litigiu cu privire la drepturile conferite de aceste texte, se poate discuta și dreptul de retenție și în caz când se stabilește că mărfurile nu puteau fi reținute, să se ordone că ele să fie restituite.

No 1634. — Admisă epozitia făcută de firma Rudolf Karstad din Hamburg în proces cu Mircea Rosental,

S'au ascultat D-nii avocați I. Vasilescu-Valjean pentru firma oponentă și M. Valerian pentru intimatul Mircea Rosental.

Tribunalul

Având în vedere opoziția făcută de firma Rudolf Karstad A. G. din Hamburg conform art. 388 cod. com. la notificarea No. 36.796 din 17 Iulie 1929, a comisionarului Mircea Rosental, prin care acesta notifică firmei oponente că reține toate mărfurile ce le deține, până la lichidarea pretențiunilor dintre ei.

Având în vedere actele din dosar, susținerile orale precum și notele scrise depuse la dosar.

Având în vedere că, în fapt, se constată următoarele:

Prin scrisoarea din 1 Decembrie 1926, Firma Karstad A. G. din Hamburg acordă reprezentanța acelei firme în România, lui Mircea Rosental, comerciant din București, în condițiunile specificate în acea scrisoare și anume că, Mircea Rosental să procure o clientelă absolut solvabilă contra căreia să nu se poată ridica nici un fel de obiecțiuni și care să respecte obiceiurile consacrate în afacerile comerciale. În schimbul acestor prestațiuni, Casa Karstad se obligă să bonifice comisionarului ei Mircea Rosental, *un comision de 3%, pentru toate intrările efective de numerar, pentru afacerile directe și indirecte din România*, precum și spesele pentru porto și telegrame care le vor întrebuița în interesul casei Karstad.

Că, Mircea Rosental, prin scrisoarea sa din 17 Decembrie 1926, confirmă în totul aceste condițiuni, astfel că convențiunea părților rămâne stabilită prin această scrisoare, acceptată de ele.

Având în vedere, că prin notificarea dela 13 Iulie 1929, Firma Karstad, comunică lui Mircea Rosental,

că-i retrage reprezentanța firmei din România, atât pentru centrala din Hamburg, cât și pentru sucursalele din Bochold și Kassel, pentru motivul că acesta ar fi încălcat toate condițiunile stipulate în contractul de reprezentanță și ar fi avut o gestiune caracterizată de o rea credință evidentă.

Că, la această notificare, Mircea Rosental, răspunde printr'o altă notificare, cu No. 36.796 din 17 Iulie 1929, cum că nu i se poate imputa nimic în ce privește felul cum și-a îndeplinit mandatul său de reprezentant al firmei Karstad, și totodată încunoștințează fierma, că în termen de cinci zile să i se plătească în numerar suma de 22.600.000 lei, ce reprezintă sumele ce i se cuvin drept comision, avansuri făcute pentru chirii, paze, voiajuri în Germania, retribuții pentru mărfuri preluate și salvate și că, pentru asigurarea acestor sume, înțelege să uzeze de facultatea ce i-o acordă art. 387 cod. com. să rețină toate mărfurile, proprietatea firmei, care se găsește în depozitele sale, iar în caz de neplată în termen de cinci zile a sumei datorate, să le vândă conform art. 388 cod. com.

Având în vedere că, în contra acestei notificări, Firma Karstad a făcut opozițiunea de față, susținând că nu datorește nimic lui Mircea Rosental și că deci acesta trebuie să restituie toate mărfurile ce le deține pentru numita firmă.

Având în vedere că, potrivit art. 387 cod. com. mandatarul pentru tot ce i se datorește din executarea mandatului său și chiar pentru retribuțiunea sa, are un privilegiu special. Acest privilegiu se exercită asupra lucrurilor mandantului, pe care mandatarul le deține pentru executarea mandatului, sau care se găsesc la dispozițiunea sa, în magaziiile sale sau în depozite publice, sau pentru care el poate proba prin posesiunea legitimă a poliței de încărcare sau a scrisorii de cărat, că i s'a expedit.

Creanțele sus zise au precădere asupra oricăror alte creanțe contra mandantului și chiar contra vânzătorului ce revendică, cu toate că plățile și cheltuielile vor fi fost înainte sau după ce lucrurile au intrat în posesiunea mandatarului.

Că, potrivit art. 388, cod. com. pentru a exercita dreptul prevăzut în articolul precedent, mandatarul trebuie să notifice formal mandantului sumele *ce-i sunt datorate*, cu invitațiunea de a i se face plata în termen de 5 zile și cu prevestirea că, la caz de neplată, se va proceda la vânzarea lucrurilor supuse privilegiului.

Mandantul va putea face opozițiune, citând pe mandatar înaintea judecăței, opozițiunea trebuind să fie notificată mandatarului în termen de 3 zile de la primirea notațiunei de către mandant.

Că, dacă termenul a trecut sau opozițiunea s'a respins, mandatarul poate, fără altă formalitate, să facă a se vinde lucrurile sus zise, conform dispozițiunilor art. 68 cod. com.

Având în vedere că, din corelațiunea art. 387 și 388 c. com. rezultă că legiuitorul, în scop de a încuraja contractul de mandat atât de folositor în comerț, și de a-i da o cât de întinsă garanție în aplicațiunea sa, a acordat mandatarului, pentru toate

cheltuelile și avansurile ce le-a făcut în interesul mandatului său, dreptul de a reține mărfurile și a exercita asupra lor un privilegiu special, precum și dreptul de a le vinde sumar și expeditiv conform art. 68 cod. com.

Că, în doctrină, comentându-se aceste texte, aproape unanimitatea autorilor a decis că dreptul de retențiune și privilegiu special mandatarul îl poate exercita pentru tot ce i se datorește din executarea mandatului, adică pentru plățile și cheltuielile făcute de mandatar în folosul mandantului cum ar fi: salariile personalului, folosința magazinelor, cheltuieli de transport, corespondență, navlu, prime de asigurare, și în plus pentru *provizionul său*.

Că, singura deosebire între legislațiunea franceză și italiană este numai asupra *provizionului*, întrucât dreptul francez nu admite dreptul de retenție și privilegiul special decât pentru *avansuri* și *speze* „*pour les créances nées à l'occasion de la chose*” — pe când dreptul italian îl întinde și la provizionul mandatului, — extensiune pe care a adoptat-o și legiuitorul român.

Prin urmare, de la început precizându-se sfera de aplicațiune a art. 387 cod. com. va trebui limitată la avansurile, cheltuelile făcute de mandatar, inclusiv provizionul său, — iar nu și pentru orice daune derivând din executarea mandatului, care ar presupune creanțe litigioase, a căror certitudine depinde de tranșarea favorabilă a unui litigiu, cum ar fi spre exemplu daunele derivând din concedierea intempestivă sau altele. (Per le spese, anticipazioni e provigione, ma non per le indennità di licenziamento. A. Ramela, Voll VI, pag. 208).

Că, această soluțiune se impune dela sine, fiindcă acest drept exorbitant al mandatului, s'ar transforma într'un sistem de intimidare și de presiune, dacă s'ar putea extinde la orice fel de pretențiuni ar deriva din contractul de mandat, și ar produce adesea ori prejudicii ireparabile pentru una din părți.

Având în vedere că, prin art. 388 cod. com. legiuitorul a pus la îndemână mandantului *calea opozițiunii*, spre a putea evita vânzarea mărfurilor sale pentru sume ce nu datorește și atunci, pe această cale a opozițiunii, mandatele va putea proba că sumele pe care le pretinde mandatarul, *fie că nu le datorește*, fie că nu sunt *certe și exigibile*, cu alte cuvinte, că aceste sume pretinse datorate, nu justifică nici dreptul de retenție și nici privilegiul special asupra mărfurilor sale.

Că deci, în cazul opozițiunii vizate de art. 388 cod. com. se discută sumele ce se datoresc de părți, adică măsura în care ele au fost realmente debursate de mandatar în executarea mandatului său, cu alte cuvinte, dacă sumele pretinse de mandatar și pentru care el înțelege să exercite dreptul de retenție și privilegiu special, sunt *certe și exigibile*.

Având în vedere că nici nu s'ar putea concepe că mandatarul să aibă dreptul să rețină mărfuri de o însemnată valoare și să le poată vinde sumar, și expeditiv fără ca măcar, creanța sa, în virtutea căreia are un drept atât de eficace, să nu fie *certă și exigibilă* în momentul când vinde acele mărfuri, —

căci, vânzarea fiind propriu zis o executare, ea nu poate fi concepută fără existența unui titlu.

Dealtfel însuși textul art. 387 și 388 cod. com. se exprimă „*sumele ce-i sunt datorate*”, sau cum sse exprimă doctrina „*la nota dela somme*” sau „*i crediti*”, — ceiace înseamnă, că, creanța mandatului „*trebuie să fie absolut certă și exigibilă* în momentul când ele uzează de dreptul conferit de aceste texte de lege, fiindcă „*sume datorite*” nu poate să însemneze decât o creanță certă și exigibilă.

Prin urmare, din această expunere, rezultă că mandatarul nu poate uza de facultățile conferite de art. 387 și 388 cod. com. fără ca, să-și bazeze dreptul său pe o creanță *certă și exigibilă*.

Având în vedere că, intimatul Mircea Rosental a susținut că art. 387 și 388 cod. com. nu crează pentru mandatar dreptul de retențiune, ci numai îl consacra, căci dreptul de retențiune îl are în virtutea principiilor generale de drept — ceiace crează art. 387 și 388 pentru mandatar este numai *dreptul de a vinde mărfurile și privilegiul special*, și atunci, susține intimatul, pe calea opozițiunii nu se va putea discuta decât numai privilegiul special și dreptul de a vinde, fiindcă dreptul de retenție avându-l în afară de aceste texte de lege, — după dreptul comun — nu poate fi supus aceluiași reguli cu dreptul de a vinde și privilegiul special.

Având în vedere că, dreptul de retențiune este dreptul debitorului al cărui prestațiune constă în predare sau în restituțiunea unui lucru de a reține acel lucru, până când creditorul lucrului își va îndeplini și el prestațiunea ce o are către el, cu privire la acel lucru; — el apare, deci, ca o garanție, *pur pasivă*, pe care debitorul nu o poate exercita decât pe calea unei excepțiuni, și pe care o poate opune reclamantului, de câte ori cu ocaziunea lucrului *s'a născut în persoana sa o creanță în contra creditorului lucrului*.

Că, această excepțiune de apărare și de garanție, se bazează pe reciprocitatea de prestațiuni, cu privire la același lucru: *debitum cum re junctum*, și deci, are aceiași sorginte ca și excepțiunea — *non ad impleti contractus*, — astfel că ceiace determină nașterea excepțiunii sau a acțiunii sau stingerea sau rezoluțiunea raportului este *reciprocitatea de obligațiuni dintre creditor și debitor*.

Prin urmare, din momentul ce dreptul de retențiune nu poate fi conceput fără reciprocitatea de obligațiuni, este dela sine înțeles că debitorul care vrea să uzeze de această excepțiune de garanție, trebuie să dovedească creanța sa *în contra creditorului lucrului*, adică să se bazeze pe un *drept cert*.

Toată doctrina invocată de intimat în susținerea acestei chestiuni este de acord că pentru exercitarea dreptului de retenție nu trebuie să existe o creanță lichidă, dar nicăiri nu s'a putut spune, că debitorul, când vrea să rețină lucrul datorat să nu aibă un *drept cert*, în contra creditorului său: — fiindcă dacă este adevărat că nu se poate cere o creanță lichidabilă, căci atunci dreptul de retențiune ar deveni aproape inexistent, nu este mai puțin adevărat însă, că reciprocitatea de prestațiuni care este fun-

damentul dreptului de retențiune, nu poate fi stabilită decât prin constatarea unui drept cert al debitorului contra creditorului lucrului.

Că, deci dreptul de retențiune deși necontestat că derivă din principiile generale, care, reglementează raporturile oneroase dintre părțile contractante, este totuși supus aceluiași reguli ca și privilegiul special și dreptul de a vinde, adică să se bazeze pe o creanță certă în contra creditorului lucrului și dela sine înțeles și *exigibilă*.

Având în vedere că, din această expunere de principii, care constituie fundamentul dreptului de retențiune, rezultă că el poate fi discutat pe calea opozițiunii făcută de mandante, fiindcă el este consacrat de art. 387 și 388 cod. com., și supus aceluiași reguli ca și celelalte drepturi conferite de aceste texte de lege.

Ce s'ar putea opune a se constata pe calea acestei opozițiuni că mandatarul nu are o creanță *certă și exigibilă* și că, deci, nefiind reciprocitate de obligațiuni, nu poate avea nici drept de retenție, nici privilegiu special și nici dreptul de a vinde, din moment ce toate aceste trei facultăți trebuie să se bazeze pe aceiași condițiune: *creanță certă și exigibilă*.

Având în vedere că, art. 388 cod. com., vorbind de ipoteza respingerii opozițiunii, presupune că s'a angajat un adevărat litigiu între părți, unde s'a discutat creanța mandatarului și dacă opoziția poate fi respinsă în cazul când s'a stabilit creanța mandatarului, tot astfel ea poate fi și admisă, când s'a putut stabili această creanță și atunci, evident, încetează și dreptul de retenție și mărfurile redevinând libere sunt la dispoziția proprietarului.

Că, legiuitorul, deși a denumit această cale „opozițiune“ desigur că a înțeles angajarea unui adevărat litigiu în ce privește creanța mandatarului, iar nu numai o cale de „negațiune“ a dreptului de a vinde mărfurile, căci dacă în ipoteza respingerii opozițiunii, se hotărăște definitiv că se poate reține mărfurile și se poate vinde, tot astfel prin identitate de situații, în ipoteza admiterii opozițiunii, se stabilește că nu se mai poate reține mărfurile și nu se pot vinde, întrucât nu se poate concepe că intențiunea legiuitorului a fost de a crea o situațiune mai avantajoasă mandatarului decât mandantului. — Desigur că a voit să scurteze judecata și pentru aceasta a impus părților, adică mandatarului și mandantului o procedură expeditivă dar care păstrează caracterul unui adevărat litigiu unde pot obține mult mai prompt ceea ce li se datorește. — (C. Apel Buc., 18 Mai 1913).

Că, deci, din cele expuse rezultă că se poate discuta pe această cale și dreptul de retenție și deci posibilitatea restituirei mărfurilor, căci cu toate că dreptul de retenție nu este creat de art. 387 și 388 cod. com., totuși întrucât, aceste texte îl consacără și supun privilegiul și vânzarea sumară faptului deținerii mărfurilor, este evident că atunci când se angajează un adevărat litigiu cu privire la drepturile conferite de aceste texte, se va discuta și dreptul de retenție, și dacă atunci se poate stabili

că nu poate reține mărfurile, consecința firească este ca ele să fie restituite.

Având în vedere că, ceea ce rămâne de examinat acum, este chestiunea dacă Mircea Rosental are sau nu o creanță certă și exigibilă contra firmei Karstad.

Având în vedere că Mircea Rosental pretinde în total suma de lei 22.600.000, pe care firma Karstad i le-ar datora drept comision și speze făcute în interesul numitei firme, — sumă pe care o justifică în modul următor:

Afacerile făcute de firma Karstad în intervalul dela 1927—1929 s'ar urca la suma de lei 106.000.000, la care intimatul își atribuie un comision de 4%, deducând astfel că i s'ar cuveni drept comision suma de lei 4.240.000.

Având în vedere că, în dovedirea acestui capăt de cerere Rosental prezintă extrase de cont curent, dela firma Karstad, cu începere dela Ianuarie 1927 și până la finele anului 1928, din care rezultă că, firma Karstad credita pe Rosental în fiecare lună cu provizionul ce i se cuvenea pentru afacerile ce le încheia numitul în România, iar Rosental prin scrisorile sale, confirmă această creditare și comunică la rândul său că debita casa Karstad cu aceiași sumă.

În primul rând trebuie de observat că aceste extrase sunt traduse de Mircea Rosental, fără nici o legalizare oficială, astfel că ele neputând prezenta vreo valoare juridică, nu pot fi luate în seamă.

Dar să presupunem că ele într'adevăr corespund realității și că pot fi luate în seamă, să vedem dacă din ele rezultă că pretențiunile lui Rosental sunt juste în fond.

Având în vedere că, din aceste extrase ale contului de provizion, rezultă că între firma Karstad și Mircea Rosental s'au legat operațiuni de cont-curent, de oarece din ele se vede că, numitul era creditat lunar de firma Karstad cu provizionul ce i se cuvenea, iar Rosental debita la rândul său cu aceiași sumă pe firma Karstad în registrele sale.

De asemenea la interogatorul ce i s'a luat în instanță lui Mircea Rosental, acesta recunoaște că între el și firma Karstad s'au legat operațiuni de cont-curent, și spune textual „contul-curent nu se lichida la o epocă fixă, ci când aveam nevoie, ce-ream parale și mi se trimiteau“.

Prin urmare, din moment ce aceasta este realitatea lucrurilor, nu se explică de ce Mircea Rosental, care este comerciant și de sigur că are registre comerciale, nu prezintă un extras al contului său curent, după registrele sale, iar *soldul acestui cont*, ar fi desigur suma ce i se datorește.

Că, dacă ar prezenta acest extras de cont-curent după registrele sale s'ar putea vedea, ce sume au intrat la *contul creditului* și ce sume au eșit la *contul debitului*, iar soldul acestui cont ar constitui creanța sa.

Dar Rosental prezintă numai extrasele trimise de firma Karstad, din care se vede sumele cu care *era creditat* la numita firmă, dar, ca să se poată

constata ce sume de bani i s'au plătit de Karstad, această probă refuză să o prezinte, deși recunoaște singur la interogator că, atunci când avea nevoie de bani, cerea și casa Karstad fi trimetea.

În orice caz, se pretinde un comision de 4.240.000 lei, și a refuza totuși să prezinti registrele, cu care să justifice acest comision, sau un extras al contului-curent, arată că cererea intimatului este puțin serioasă și în orice caz lipsită de orice probă.

Având în vedere că, în speță, firma Karstad, prezintă un extras de cont legalizat de autoritățile judecătorești din orașul Münster (Germania) și tradus la ministerul de externe al României, și din care se poate vedea și *contul creditului* lui Mircea Rosental și *contul debitului* său, și soldul acestui cont-curent arată că nu numai că nu i se mai cuvine nimic lui Rosental, dar din contră, că acesta mai datorește firmei Karstad suma de *36.012.83 R. M.*

Că, Rosental nu combate cu nimic acest extras de cont după registrele firmei Karstad, de oarece nu prezintă și el un extras de cont după registrele sale, spre a se putea vedea adevărul, ci se mărginește numai să prezinte extrasele lunare ale firmei Karstad, din care se poate vedea numai sumele cu care numitul comisionar era creditat.

Având în vedere, că, Mircea Rosental afirmă în instanță că acest extras de cont-curent ar fi fals, de oarece se găsește trecut un comision de 3% pe când lui în realitate i se cuvenea 4%.

Că, această afirmațiune este nedovedită cu nimic, cu atât mai mult cu cât în acest extras de cont, *la contul creditului se găsesc trecute toate sumele, dar absolut toate prevăzute în extrasele lunare trimise de Karstad lui Rosental, și pe care acesta le prezintă astăzi în instanță ca dovadă a creanței sale.*

Și atunci cum este fals acest extras de cont-curent, când el cuprinde la contul creditului tocmai ceea ce exhibă și pretinde astăzi Mircea Rosental?

Că, în orice caz, neexactitatea acestui cont-curent nu poate fi stabilită printr'o pură afirmațiune a lui Rosental, ci normal era ca și dânsul să prezinte un extras după registrele sale, spre a se putea vedea complet mișcarea sumelor și eventual nepotrivirile între registrele ambelor părți.

Având în vedere că, în acest conflict dintre părți, Mircea Rosental este *reclamantul*, de oarece el pretinde că i se datorește suma de 4.240.000, lei, iar ca dovadă a pretențiunilor sale nu produce nimic, decât extrasele lunare trimise de Karstad, prin care era creditat cu provizionul ce i se cuvenea, și cu toate că însuși Rosental recunoaște că între părți se legase operațiuni de cont-curent.

Că, aceasta neputând constitui o dovadă, acest cupăt de cerere al său urmează a fi înlăturat, neputându-se dovedi că Rosental are o creanță certă și lichidă contra firmei Karstad.

Că, astfel fiind lucrurile este inutil să mai discutăm dacă Mircea Rosental avea dreptul la 3% provizion sau 4% la afacerile încheiate de el, de

oarece nu face nici un fel de dovadă că are un sold debitor în favoarea sa nici cu 4% și nici cu 3%, ci alege, după aprecierea sa o sumă globală de 106.000.000 lei, la care îi aplică un procent de 4% și scoate în favoarea sa un comision de 4 milioane 240.000 lei.

Totuși trebuiește de remarcat că, convențiunea dintre părți, constatată prin scrisoarea din *1 Decembrie 1926*, prevede pentru Rosental un comision de 3% *la sumele efectiv intrate, din afacerile încheiate de el*, — dar Rosental pretinde că această convențiune a fost modificată ulterior și Casa Karstad i-ar fi acordat un comision de 4% nu la sumele efectiv încasate, ci la orice afacere încheiată de dânsul.

Că, Rosental nu dovedește cu nimic această importantă schimbare a convențiunii, ci prezintă numai extrasele de cont lunar trimise de firma Karstad, unde într'adevăr se constată că la unele afaceri a fost creditat cu un provizion de 4%: — Or, după cum s'a arătat mai sus, din extrasul de cont prezentat de firma Karstad, se constată că *el a fost creditat cu toate aceste sume*, căci toate sumele prevăzute în acele extrase lunare se găsesc trecute la contul creditului său.

Deci, Rosental nu poate să se plângă în această privință, de oarece la contul creditului său, se găsesc toate sumele pretinse de el, — însă se fe-rește să arate ce sume i s'au trimis din acest cont, spre a se putea vedea ce i se mai cuvine, deși singur recunoaște la interogator că i se trimeteau sumi de bani de câte ori cerea.

Prin urmare, este inutil să discutăm, dacă lui Rosental i se cuvenea 3 sau 4%, fiindcă nu avem la ce sumă să calculăm acest provizion, din moment ce Rosental în calitatea lui de reclamant refuză să prezinte extrasul de cont după registrele sale spre a se vedea soldul său creditor, refuz care este foarte semnificativ în aprecierea seriozității creanței sale.

Din extrasul de cont al firmei Karstad, se constată că s'au expediat lui Rosental importante sumi de bani din Hamburg și pentru a se stabili ce i se cuvine, chiar cu 4% comision, trebuie să depună extras de cont, care să stabilească soldul său creditor, și numai acest sold ar fi constituit o creanță în favoarea sa, iar nu o parte din corespondența urmată între părți, unde se arată unele sumi cu care a fost creditat, fără să *arate ce a primit*, deși singur recunoaște că a primit importante sumi de bani.

Având în vedere că, Mircea Rosental, mai pretinde suma de 6.240.000 lei, comision de 4% la afacerile făcute de firma Karstad în România, indirect, fără concursul său, afaceri pe care le cîfrează, după aprecierea sa la suma de 50.000.000 lei.

Având în vedere că, în această privință Rosental nu face cu nimic dovada convențiunii dintre părți, din care să se constate că într'adevăr i se cuvenea comision pentru orice afacere încheiată de Karstad

în România, indiferent dacă era sau nu încheiată cu concursul său.

În lipsa acestei dovezi, sunt inutile probatoriile cerute de Rosental ca să dovedească quantumul sumelor încasate de Karstad din afacerile încheiate indirect, din moment ce nu poate face dovada că i se cuvenea ceva la aceste afaceri.

Dar, și aci, intimatul are aceeași atitudine și cere să facă dovada *cu registrele firmei Karstad*, nu cu ale sale.

Având în vedere că, Mircea Rosental mai pretinde suma de 9.624.000 lei, ce reprezintă un comision de 10% la valoarea mărfurilor salvate dela clienții ce deveniau insolvabili și pe care le cifrează iarăși la suma de 80.000.000 lei.

Având în vedere că, pentru dovada acestei convențiuni, Rosental prezintă o scrisoare a sa, pe care a trimis-o unui membru din consiliu al firmei Karstad, ce venise în București, și prin care scrisoare bere să i se acorde un comision de 10% asupra mărfurilor furnizate diferiților clienți și pe care Rosental le va salva dela cei ce ar deveni insolvabili.

Având în vedere că, această scrisoare ce emană dela Rosental, nu are nici o confirmare din partea firmei Karstad, spre a-i putea fi opozabilă, astfel că, din punct de vedere legal, dovada convențiunii este inexistentă.

Dar dacă prin imposibil am admite că această scrisoare are confirmarea lui Ernst Brannschweig, căruia i-a fost adresată, încă ea nu poate constitui dovada convențiunii, de oarece după statutele Societății Karstadt, depuse la dosar, trebuie cel puțin doi membri din consiliul de administrație, pentru a fi angajată în mod valabil societatea.

Că, Rosental pretinde că, dacă această scrisoare nu poate face dovada acestei convențiuni, atunci, să facă această dovadă cu registrele comerciale ale firmei Karstadt și cu interogatorul ei.

Având în vedere că, aceste probatorii, deși admisibile în principiu, ele urmează a fi înlăturate, față de refuzul lui Rosental de a prezenta registrele sale comerciale, cu care să facă dovada pretențiunilor sale.

Intr'adevăr, în primul rând, Rosental, comerciant, cu registre comerciale, trebuie să facă dovada pretențiunilor sale cu registre comerciale: dar, dela început, intimatul a evitat să le prezinte instanței, sau măcar extrase de cont după acele registre, după cum era normal să procedeze un comerciant de bună credință.

Dar intimatul se mărginește astăzi să ceară să se aducă registrele comerciale ale firmei Karstadt, tocmai dela Hamburg, pentru ca cu acele registre să se facă dovada celor ce pretinde Rosental, din București, și chemarea firmei la interogator tot în același scop.

Că, din acest refuz al intimatului de a exhiba registrele sale, Tribunalul trage concluzia că probatoriile cerute sunt inutile în speță, fiindcă intimatul perzistând dela început în aceeași atitudine, de

a evita să prezinte registrele sale, atitudinea aceasta apare destul de semnificativă în aprecierea seriozității pretențiunilor sale.

Pentru aceste considerațiuni, Tribunalul găsește, că în asemenea situație ar fi vexatoriu a se obliga firma Karstadt să prezinte registrele comerciale, din Hamburg, pentru ca Mircea Rosental din București, să-și dovedească pretențiunile sale.

Având în vedere că, lipsa dovezii și în ce privește convențiunea și în ce privește quantumul sumelor rezultate, arată că Mircea Rosental nu are o creanță certă și exigibilă în contra firmei Karstadt.

Având în vedere că, în afară de aceste sumi de bani, Mircea Rosental mai pretinde încă următoarele sumi de bani: 100.000 lei, participare la impozitele mărfurilor pe anii 1927—1929: 61.000 lei, bani avansați pentru vămuire, 50.000 lei, chirie, și asigurare pentru articolele „Erika și Garamandol”: 100.000 lei, chirie pentru mărfurile depozitate în casele lui Rosental din str. Bradului No. 39: 300.000 lei, speze reparației caselor din str. Bradului, care au fost avariate cu ocazia depozitului de mărfuri de ale lui Karstadt în anul 1928, 250.000 lei, trei voiajuri în streinătate la cererea firmei oponente.

Că, pentru toate aceste sumi pretinse, intimatul nu prezintă absolut nici o dovadă, din care să reeasă că el a cheltuit realmente aceste sumi, și mai ales că le-a cheltuit în interesul firmei Karstadt, astfel că nici în această privință nu are o creanță exigibilă contra firmei Karstadt.

Având în vedere că, Mircea Rosental mai pretinde încă suma de lei 800.000, despăgubiri pentru revocarea fără just motiv al mandatului.

Având în vedere că, s'a arătat mai sus că, pentru ca mandatarul să uzeze de drepturile conferite de art. 387 și 388 cod. com., el trebuie să aibă o creanță certă și exigibilă contra mandantului, iar nu pretențiuni litigioase, a căror certitudine și exigibilitate atârnă de rezultatul favorabil al unui proces — astfel că nici pentru această pretențiune Mircea Rosental nu prezintă o creanță certă și exigibilă.

Având în vedere că, din toate cele expuse până aci, rezultă că intimatul Mircea Rosental, neputând justifica că are contra firmei Karstadt, o creanță certă și exigibilă, el nu are dreptul să rețină mărfurile mandantei sale, și ca consecință, urmează a fi obligat să le restituie.

Apreciind și asupra cheltuelilor de judecată, Tribunalul le fixează la suma de 20.000 lei.

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător V. Popovici, admite contestațiunea făcută de firma Karstadt A. G., etc.

Semnați: I. Costin, Victor Popovici.